

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

— A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KÖZLÖNYE —

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGETHAL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, fova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések első árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári chequeszámia 10,489. szám.

Átalakulás.

Amin! az emberiség bevágta a XX-ik századba: a gőz és technikai nagy vívmányok eme korszakába, — szinte önkéntelenül — belerohant a hitványosság, a gazság, a materializmus és az atheizmus rettenetes mély örvényébe is. Ez másként annyit jelent, hogy Swift mondása utólrta a század elejét, tudniillik: morális szempontból a világ kétségbeesítő. Az ész előretörő sikere möhön nyeli magába az erkölcselenség kolyvalékát.

Az idealizmus egykori szép álmái, a minden szépért, jóért lelkesülni tudó ember gyönyörű és valóban emberi ábrándjai megsemmisültek. Mint sötét örvény mered elibénk az élet; nem gyönyörködünk benne többé, csak az élvezetet adó pénzt aknázunk belőle!

De hogyan?

Hitványul, gazmódon, tisztességtelen eszközökkel.

Hol van az eszményi ember ma? Hol van az az emberiség, mely az idealizmus lényege szerint rendezte be életét? Nincs sehol.

A régi időben egy Isten volt: a Teremtő; egy szentség volt: a becsület és ezek tartották féken az emberi gyarlóságokat.

Ma is egy Isten van s egy szentség létezik, csakhogy egy személyben és ezt helyezte oltárra és ezt imádjá az emberiség. Pénz ennek a neve, s ez az, amely romba dönti a nemes tettekre irányuló akaraterőt, csirájában fojtja el az erkölcsöt s nem ismerve féket, korlátokat, csak uralkodni akar és hogy uralmát elérje, vadul beront mindenhova. Ledönti igralmatlanul az ösök által emelt oltárokat, amelyeken Istennek, Hazának, Emberiségnek áldoztak az ősapák és az emberből élni vágyó tömeggé átvédelt társadalomban fölépítheti csillogó, csábító trónusát... a pénz.

Ki tudja megmondani, mi lesz ennek a szörnyű átalakulásnak a következménye, de az bizonyos, hogy korunkban az erkölcsi világ kivételközött eredeti jellegéből s mintha egyelőre nem is lehetne védekezni a bomlás és szétmállás eme féktelen helyzele ellen. Valami nagy, elvetemült istenség nehezedik ma az emberiségre...

Ma a pénzszerzés az eleje és vége mindennek. Pénzzel fizeti a vétkeket a bünt; ez vesztegeti meg a sziveket, ez ejli meg a becsületet. Némelyek még a pocsolóba is befeküsznek néhány hétre, hogy pénzhez jussanak, még a becsületet is feláldozzák annak a buta papírosnak, amelyet úgy hívnak, hogy bankó.

És mi az eredmény? Az, hogy ma eladóvá vált minden; piacra kerül a jog és szabadság, az erény és becsület, a Haza és az Isten! Mert az új istenség: a pénz, nem szab sem erkölcsöt, sem vallást imádójának. Az új jelszó: »bellum omnium contra omnes!« Ezért elnémul lassanként a lelkiismeret szava, meghal az emberben az ember, mert — ha sikerül a pénzszerzés, kincsek öszehalmozása — bejuthat az ember mindenhova, ahova ennek előtte csak tehetség, munkásság, nemes erények és kiváló érdemek praedesztnálták tulajdonosaikat.

Ime: ez a XX. század társadalmának — lehet, hogy egy kissé sötét színre festett fotográfiája!

És csodálatos, hogy még mindig nem jött el a társadalmi inkompatibilitás állapota. Vagyis az az állapot, amelyben a becsületes emberek társasága nem tűri meg körében azokat az elemeket, amelyeknek erkölcsi érzéke elzüllött, azokat az embereket, akik összeférhetetlenek minden tisztességes társadalommal.

Sajnos, a jelekből ítélve azt lehet következtetni, hogy még igen soká fog elkövetkezni az az erő és hatalom a magyar társadalom ethikai életében, mely az erkölcsi szemézből ránk vigyorgó becstelenekeket eltiporja. Soká jön el az az idő, amikor a becsület ismét oltárra kerül és szentséggé magasztosul. Ma még nem szokás vizsgálni a vagyonszerzés módját, csak egyszerűen akceptálni azt, hogy: »pénz beszél stb.« A vagyonos embert megbecsülik még akkor is, ha tudva tudják, hogy jogtalan, erkölcselen uton és módon hordta össze kincseit.

És ime, eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol föllehetjük azokat a penészgombákat, melyeket társadalmi összeférhetlenségnek nevezhetünk és amelyek az erkölcsi érzék züllött voltából táplálkoznak. Ezeket a penészgom-

bákat gyökerestől kell kiirtani, hogy az erkölcsi érzék talajában csak az erény, a tisztesség, a becsület virágai nőhessenek.

Mert hiszen kétségbeesítő ez a mi századunk a maga hazugságaival és hamisításaival; mindent, de mindent meghamisítunk, hogy embertársainkat megcsalhassuk, vagy a legenyhébben szólva lévutra vezethessük. A mosolygásunk hamis, — könyveink hazugok, kézszorításunk hideg, barátságunk, szeretetünk színlelt és érdekből, önzésből fakad. Szerelmesünknek hamis a haja és még abban sem lehetünk bizonyosak, hogy egyéb bájai nem hamisak-e? A szerelmes trubadur, a ki hamisított érettségi bizonyítványával kérkedik, mástól lopott versekkel fejezi ki érzelmeit imádottjának; hogy megszokteti nem tudja, annak nincs más oka, csupán az, hogy a bankóhamisítás és vállóhamisítás terén még nincs elég gyakorlata, a lányszóktetéshez pedig a szerelem nem elég tőke, ahhoz legalább is tömört erszény kell.

Az olyan üzlet ma már nem ér semmit, ahol lopni, csalni, vagy a közönséget becsapni nem lehet és ha a mérő nem hamis, bizonyos, hogy az évvégi mérleg mégis hamis lesz.

Hogy mi magyarok a jamaikai rumnak színét se láttuk még, hogy az orosz teánk Oroszországnak színét se látta ép oly bizonyos, mint az, hogy a híres tokaji borunkat a legközönségsőbb löréből gyártják. Az arany, a mit az ékszerésznél vásárolunk, ha nem hamis, hát legalább talmi; az ezüst pedig kina vagy ujezúst. A gyémánt, amit a menyasszonyunknak nászajándékul adunk épen olyan hamis, mint az az eskü, melylyel neki hűségünket az oltárnál lekötjük.

Roppant nehéz feladata lesz a későbbi időkben élő történetírónak, ha megakarja őszintén írni, a mai kor történetét és jellegét. Azt megtudja majd állapítani, hogy a hazugság és hamisítás volt ennek a századnak a jellegzetesebb sajátossága, de azt már nem tudja megírni: vajon az emberek a hamisítást, mint mesterséget vagy csak mint szórakozást üzték-e? Mert csak a mai ember tudja és érzi, hogy hamisítás és hazugság nélkül lehehetetlen megélni.

Ebből következik aztán, hogy életünk minden megnyilatkozása

megvan hamisítva és hogy meghamisítunk mindent, ami az élethez szükséges, mert a magunkra hazudott felsőbb társadalmi élethez nincs elég jövedelmünk, a lemondás, vagy nélkülözés szép erényére pedig nem tanított meg bennünket elhibázott nevelésünk.

És amikor e tévedéseinknek, hibáinknak, büneinknek — szóval az igazság felismeréséhez eljutottunk, — keressük fel egyetlen menedékünket és térjünk vissza a régi idealizmushoz, a szilárd becsületeséghez, a tiszta erkölcsökhöz. Reális alapokra épített életünket zománcozzuk be az eszményiség színaranyával, mert csak az idealizmus vezethet vissza Istenünkhöz és az istenség nemes forrásához: az általános emberszeretethez...

Székely gazdasági és társadalmi kérdések.

Dr Nagy György felolvasása az aradi Székely Otthon 1908 április hó 4. tartott azon diszgyülésén, melyen átnyújtották neki a diszelnökségről szóló okiratot.

Tiszta tűzű lelkesedéssel jöttem, hogy az „Aradi Székely Otthon” ünnepélyén részt vegyek, hogy az én székely testvéreim között töltsék néhány órát. Engedjék meg, hogy rövid felolvasásomban tanulmányaim egyik legkedvesebbikével, a székely gazdasági és társadalmi kérdésekkel foglalkozzam s reá mutassak azokra a teendőkre, melyeket e téren a Székely Otthonok, társaságok és egyesületek hivatva vannak betölteni. Hadd fejtegethessem a társadalmi és gazdasági téren való tömörülésnek szükséges voltát s e tömörülésnek áldásos következményeit.

Egyrészt a székelységnek az kell, hogy egységes politikai törekvése legyen, hogy Magyarország szabadságát, függetlenségét, önállóságot kivívassa, az ezért folyó küzdelemben a méltó részt kivehesse, addig másfelől a székelység vezetőire egy másik kötelesség is várakozik: megteremtteni azt a társadalmi kulturális és gazdasági erőt, mely a politikai harcok fegyverének diadalmas forgatásához feltétlenül szükséges.

A közel jövőnek megoldandó gazdasági feladatai: a székely közbirtokossági erőknek az állami kezelés alól való kivétele, a székelyföldi kepe állami megváltása. Egy egységes közlekedési politika megalakítása, az ipari erőknek falfrissítése.

A székely ügyek egyik lelkes, önzetlen harcosa, a jó öreg Deréki

Antal egy üdvös eszmét vetett fel; a székely újságíróknak a kongresszusát. Magam mint újságíró sokszor fájdalmasan tapasztaltam, hogy a fajunkat, véreinket érdeklő kérdésekben a sajtónk nem foglalt el egységesálláspontot, nem tudott kialakulni egy harmónikus közvélemény s a nézetek eltérése, a vélemények különböző volta kedvezőtlenül befolyásolta az eredményt. A Székelyföld valamelyik városában tartandó újságíró kongresszusra összegyűlnének mindazok az írók, a kik pennájukkal a székelység ügyét is szolgálják s itt beható, alapos, szakszerű tanácskozás után megállapítanók azokat az irányelveket, melyek vezetnének a társadalmi és gazdasági kérdések megítélésében.

A megegyező felfogású sajtó egységes állásfoglalása hatalmas erőt jelentene. Ha a nyomtatott betű hódító erejét csak meddő vitákra használjuk fel, ha ezt az erőt nem fordítjuk alkotó, teremtő munkára, ezzel fajunk ellen megbocsáthatatlan bünt követnénk el. Ne a versengés vezessen. Ne nagyvárú vágyak irányítsák elhatározásunkat. A székelység megerősítésének nagy nemzeti munkájában mindenki legyen közkatoná. Legyen mindenki olyan munkás, ki a közkatonának önzetlenségével, önfeláldozásával és a vezérnek bölcsességével, előrelátásával harcol. Ennek a munkának lesz sikere. Lesz áldása. Az a szeretet kell munkára serkentessen mindnyájunkat, amely szeretet dobogtatta meg a kuruc világ székely költőjének Szeőke Ambrusnak szívét, a midőn dalolta:

„Székelyföld Jaj be szép
Mindig zöld Székely nép!
Hazám ott Székely vér
Szívem ott Magyar vér.“

A sajtónak a szervezése mellett egy egységes gazdasági vonatkozású programot kell kidolgozniok a székelyföldi országgyűlési képviselőknek is. En e program alaptervezetét elkészítettem. Ebben megjelöltem azt a feladatot, melyet együttes erővel kell megoldanunk. Reá mutattam azokra a köteleességekre, melyek elvégzése is reánk vár. A közel jövőnek feladatai erős, férfias állásfoglalásra serkentenek. A vasuti beruházási kölcsön tárgyalásakor irányt kell, hogy adjunk a székely közlekedési politikának. A székely körvasut építésére kell törekednünk, hogy ez által alapját vehessük meg egy virágzó székely kereskedelemnek. De másfelől az ipari beruházások terén is úgy kell irányítanunk a kormányt, hogy figyelme oda forduljon a mi fajunk jogos érdekei felé s az államnak hatalmas erejével gyámolítsa, segítse az annyi dacos viszontagsággal küzdő iparunkat. — Igaz az, hogy „a munkazaj ma legszebb himnusza a hazaszeretetnek.“ A műhelyeknek, gyáraknak, munkatelepeknek zaja a nép anyagi erősödésének hangos bizonyítványa. Ha igaz van Spencer Herbertnek, a mikor tanítja, hogy politikai alkímiával nem lehet „ólom hajlamokból arany jellemekeket nyerni“, akkor még igazabb az, hogy politikai ígérettel nem lehet kibányászni a Székelyföld márványát, nem lehet feldolgozni fáját, nem lehet felvirágoztatni fűrdőit. Ide tettek keltenek. A szeretetnek cselekedetekben való megnyilatkozása. A meddő

márványbányák, az idegenek által letarolt erdők, a kihasználatlan ásványvíz források, az elhanyagolt fűrdők az ígéretések évtizedének bünei. E bűnökért a felelőség egy része a székelység vezetőit is terheli, hogy kölcsönös megértéssel, egymás-iránti szeretettel, a faj jövőjébe vetett fanatikus hittel nem igyekeztek minden alkalmat megragadni a jogos érdekek győzelemre vitelére.

De ne a panasza legyen kenyerünk. Ne a múlt hibáinak felsorolásával tereljük el a figyelmet a jelennek köteleességeiről. Ha volt hiba a múltban, igyekezzünk azt most jóvá tenni. Ki közönyös volt, fokozottan érdeklődjék. Ki távol tartotta magát a munkától, kétszeresen vegye most ki a részét. Abban versenyezzünk, hogy ki tud többet, ki tud önzetlenebbül dolgozni. Az országházban eddig a székely kérdés egy ismeretlen idegen volt. Pedig e kérdésnek helye van ott. A múlt érdemeivel, történelmi dicsőséggel, nemzeti misztio teljesítésével kiérdemelte e helyet. Álljon ott e kérdés a megoldandó nagy kérdések sorában. Igazságszeretettel, tudással, ragaszkodással, csüggetlen erővel felfegyverkezve álljunk e kérdés mellett s vigyük azt diadalra. A székely kérdés megoldása nemzeti fontossága. Édes hazánk délkeleti határának megerősítése, a délkeleti bástya újra alapozása historiai kötelesség. E kötelességnek vállalása nélkül senki se lenne igaz hiva Magyarország függetlensége szent eszméjének. Ez az eszme kell fényt, sugarat vessen a székely kérdésre, hogy ebben a méltó fényben, ebben a méltó megvilágításban álljon az ország közvéleménye előtt, hogy a közvéleménynek megnyilatkozó ereje bátorítsa a mi elhatározásunkat, támogassa a mi küzdelmünket.

Ebben a felfogásban, ilyen világításban diadalmasan megnő a székely otthonok, társaságok és egyesületeknek hivatása is. Kélnék annak a szüknek képzelt hivatásnak köréből s a fajnak célját szolgálva, szolgálják egyszersmind az egységes nagy nemzeti eszmét is s véreiknek segítségére sietve, harcosává lesznek a nemzeti függetlenség szent ügyének is. Így forr össze a kettős hivatás, így olvad egybe a kettős feladat s mindnyájan egy közös, nagy oltárnak leszünk áldozóivá. Fenséges feladat! E feladat teljesítésénél le kell, hogy dőljön a nemnek, a kornak, felekeznek mindenkorai átka. Csak azt kellene tudnunk, hogy székelyek vagyunk s mint ilyenek Magyarországnak hűséges gyermekei. A nő a maga ragyogó tüzi lelkesedésével, a maga tisztább fényű hitével segítőtársa ebben a munkában az acélos akaratu, dacos elszántságu, tettekkel küzdő férfinak. Az ifju kornak ideális lelkesedése bezománczza az öregebb kor tapasztalatát. Az egyes szétszórtan levő székely társaságoknak erejét egyesíteni kell. Legalább évenként egyszer együttes megbeszélésre, együttes tanácskozásra kell, hogy összejöjjenek az anyaföldön kívüli otthonoknak vezetői. Más a hivatása, más a feladata a Székelyföldön működő társaságoknak és más az ország többi részében levőknek. Mindkettőnek gyönyörű a hivatása. Az előbbinek meg is van az egysége szervezete a székely szövetségben, melynek vezetői sok szeretettel, nagy önzetlenséggel,

igaz lelkesedéssel szolgálják az ügyet. Hiven sáfárkodnak a reájuk bizottakkal. De szükséges, hogy az elszórtan élő székelység is megalapítsa mindenütt a maga otthonát. Örömmel olvasom, hogy Kolozsvárt, Karczagon, Debrecenben szervezkedik a székelység.

Ezeknek az otthonoknak a szervezés munkájában az aradi kell, hogy az irányítója legyen a maga multjánál, érdemeinél, terjedelménél fogva. Az 1907. év október 5-én Arádon tartott székely kongresszus nagy vonásokban, általánosságban megjelölte a teendőket. Azokat most részletezni kell. Meg kell határozni a teendők időrendjét. S azután munkára fel. Erős, kitartó, csüggedést nem ismerő alkotó munkára. Örök igazság az, hogy „szürke minden elmélet, de zöld az élet arany fája“. A míg csak elméletben hirdetjük a kötelességnek teljesítését, a míg csak elmélet marad a székelység mentésének s megerősítésének nemzeti gondolata, addig nem fog szétszalani az a köd, az a homály, az a szürkesség, mely megakadályozza, hogy a székely kérdés a közvélemény előtt a maga méltó megvilágításában álljon.

Foglalkozni akartam a székelységnek történelmi multjával is, hogy e multból igyekezzem kifejtetni a jövőnek feladatait. Ismertetni akartam a történelmi kutatásaim eredményét, melyek az ösfoglalásra, az Olt, a Maros s a két Küküllő folyam völgyei mellett való letelepedésre vonatkoznak, ismertetni akartam a székelyek fejlődésének történetét, a mely már a tizenharmadik századtól kezdve okiratokkal igazolható, a székelyeknek belső életét, szervezetét, a hivatást, a mit a székelyek betöltöttek, a főbb tisztviselőknak hatáskörét s különösen a kapitaneus sedis-nek, a széki kapitánynek és komes-nek, a székely ispánnak feladatát, az erdélyi országgyűlésnek a székelységre vonatkozó határozatait. Történelmi tanulmányozások alapján hivatásnak volna most az én székely testvéreim előtt ismertetni a székely rendek történetét, magukat a rendeket, a generákat, a primoresok, primipilusok és pixidariusok rendjét, e rendek különböző jogait és kötelezettségeit, a székelyföldi jobbágyok és szellek jogviszonyait összehasonlítva a magyarországi jobbágyok helyzetével. Érdekes vizsgálni a székelyek hadiszolgálatainak természetét, visszamenőleg egészen Mátyás királynak 1463-ban erre vonatkozólag kiadott szabályzataig, megismerkedni a mustrának, az ellenőrző gyülekeznek képével, amely tisztán speciális székely intézmény volt s emlékeztet a rómaiak hasonló természetű intézményére. A hadi terhek viselésének ismertetésén kívül foglalkoznom kellene a székely birtok és örökösödés jogával, a mely alapját képezi a meglevő, irányító agrár politikának is, a mint azt szépen fejtegeti Dr Sebess Dénes székely testvérünk, ki „Adatok a magyar agrár politikához a jobbágyság felszabadítása után“ című munkájában foglalkozik azzal, a melyben különösen a közös tulajdon s az abból kialakult magán tulajdonjogi és gazdasági helyzetét ismerteti meg.

Ezen alkalommal azonban hálátlanság volna tőlem oly hosszú időre igénybe venni a kedves hallgatóság figyelmét. Ezekről bőven, részletesen

irni fogok s írástomat könyv alakjában terjesztem a közvélemény ítélőszéke elé.

Tudom hogy a felolvasótól a közönség mindig vidám, mulattató dolgot vár, de nekem annyira lelkeken fekszik a székelységnek szebb jövője, gondolatvilágomba annyira befészkelte magát a székelységre vonatkozó gazdasági és társadalmi programnak kidolgozása, hogy minden alkalmat megragadok a székelység ügyének előbbre vitelére, fajunk nemzeti misztiojának ismertetésére. Ha bün a hallgatóságnak untatása, akkor boesásák meg ezt a bünömet azért, mert forrása az a nagy, igaz önzetlen szeretet, melyet fajunk iránt érzek s az írásnak tanítása szerint is maga a szeretet elég érdem a bünnek megbocsátására.

Ha az én felolvasásom csak egyetlen emberben is megerősítette a hitet a székelység szebb jövőjében s új kedvet adott újabb munkára, százszorosan, százezerszeresen van megfizetve minden fáradozásom. Hálás köszönetet mondok az aradi székely otthonnak, hogy módot, alkalmat adott nekem, hogy illusztris körében fajunk jövőjének kérdésével foglalkozhattam.

Az erdélyrészi tagosítás és birtokrendezés.

(Befejező közlemény.)

Ez ülésről szóló jegyzőkönyvet az esetleges ellenvéleményekkel a földmivelésügyi miniszterhez kell feltenni, aki a bemutatott adatokat az állandó gazdasági szakbizottság elé terjeszti, amely szintén elrendelhet kiegészítést és kiszállást a helyszínre. Ha pedig ez nem szükséges, véleményének nyilvánításával az iratokat visszaterjeszti a földmivelésügyi miniszterhez, aki a végrehajtási rendelet 15. §-ában meghatározott módon hozza meg érdemleges határozatát a tagosításra nézve, amelyet közöl 1. az igazságügyminiszterrel, 2. a törvényszékkel, 3. a községi elöljárósággal kihirdetés céljából, 4. a tagosítást első helyen kérő birtokossal s esetleg a tagosítást ellenzők bejelentett meghatalmazottjával.

Igen fontos az eljárásra nézve a rendelet 19. szakasza, amely szerint, ha az érdekeltek a földmivelésügyi miniszter határozatával a bírósághoz fordultak, de az a tagosítást nem engedte meg, az ebbeli ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt éven belül egyáltalán nem lehet a földmivelésügyi minisztertől újabb eljárás elrendelését kérni. Az eddig elősorolt intézkedések s eljárások összes költségei — kivéve az érdekeltek megjelenésével, vagy külön képvisellel járó költségeket — a földmivelésügyi tárcát terhelik.

A legelőkről fontosabb részleteiben úgy intézkedik az új rendelet, hogy a földmivelésügyi miniszter indokolt esetekben megengedheti a közönsben maradó erdők részeinek állandó legeltetésére való átcsatolását s viszont a legelők erdősitését is, ha azok talajminőségüknel fogva kívánják ezen intézkedést. A faállományért befolyó pénz elsősorban talajjavításra fordítandó. A legelő átcsatolási, felosztási, kihallgatási kérvények az illető közigazgatási érdeketi bizottsághoz adandók be, ahonnan azt indokolt véleményes javas-

lattal a földmívelésügyi miniszterhez terjesztik fel, aki az összes iratoknak az állandó gazdasági szakbizottsághoz való áttétele után dönt. A miniszter engedélye nélkül az osztatlan közös tulajdont képező közlegelőket felosztani nem lehet.

Legelőszabályrendeletek, illetve legelőrendtartások az 1894 évi 48000 számú földmívelésügyi miniszteri rendelet alapján alkotandók meg, amelyeket az állandó gazdasági szakbizottság meghallgatásával hagyhat jóvá a földmívelésügyi miniszter.

Joggal remélhetjük, hogy ez új törvény folytán az erdélyi részek mezőgazdasága hatalmas fejlődésnek fog indulni.

LEGUJABB.

Budapest április 11.

A képviselőház csütörtöki ülésén, Nagy György záróbeszéde után befejezték a Nagy Emil-féle indítvány tárgyalását a házsabályrevízióról. Pénteken délben tizenkét órakor felolvasták a második ülészakot berekesztő királyi kéziratot, mely a harmadik ülészak megnyitását április hó 29-re tüzi ki; addig a Ház szünetel, azután pedig megválasztják az elnök kivételével a tisztikart és a bizottságokat. Megalakulás után hozzá fognak a költségvetés tárgyalásához, utána pedig az új adóreform kerül majd napirendre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rp. Keserű labdacok a Böm-bölde** részére.

Sign: Hetenként egy adag.

Kisütött a nap az égen,
Talán úgy lesz mint volt régen,
Visszatér közénk a béke,
Még lesz megénk egyezsége.

Elfelejtünk but bánatot,
Iszunk, mulatunk egy nagyot,
Kurjantásunk elhallatszik
A pohos vén Hargitáig,

Ellenségből jó barát lesz,
Ki egymásnak rosszat nem tesz,
Fejünk nem nyomja már bu,
Egy se lesz köztünk szomorú.

A korcsmáros, a ki hallja,
Szintén fakad vig mosolyra;
Mert hogyha a béke meg lesz,
Korcsmája megint tele lesz,
S a jó haszon az övé lesz.

Dr Veritás.

— **Darányi Ignác**, földmívelésügyi miniszter tényleges miniszterségének pénteken volt a tizedik évfordulója. Az érdekekben gazdag minisztert ez alkalomból nemcsak a politikai világ, de az egész magyar társadalom őszinte szívvvel ünnepelte, mint olyan férfit, aki korának intő szavát megértve, mindig a humanizmus elvei szerint töltötte be nemes hivatását. A gazdasági és cselédségélypénztár, a munkáslakások, mezőgazdaságunk és állattenyésztésünk emelésére tett számos ténykedése, a vízszabályozások, telepítés és a ruthén akció mind az ő nagy alkotó erejét dicsérik. A Székelyföld is igen sok hálaival tartozik neki, mert nagy elöszeregettel és áldozatkészséggel támogatta mindig érdekeinket. A tizedik évforduló alkalmából csak kötelességünket teljesítjük, midőn hálánk csekély jeléül, nagy érdemeiről megem-

lékezve, őszinte szívvvel és lélekkel azt kívánjuk, hogy tartsa meg őt az isteni gondviselés még sokáig tárcája élén, a magyar nemzet javára, hogy meleg szívével, ügyszeretetével és tudásával ápolhassa és fejleszthesse továbbra is mezőgazdaságunk fontos érdekeit!

— **Vármegyei közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága tavaszi rendes közgyűlését folyó hó 15-én (szerdán) d. e. 9 órakor kezdődőleg tartja meg. Ekkor lesz az alispáni és főjegyzői állásnak választás utján való betöltése is. A közgyűlést megelőző napon, az összes pártoknak közös értekezlete lesz a vármegyéhez disztermében.

Előfizetési felhívás.

Április hó elsőjével kezdődőleg új előfizetést nyitottunk lapunkra. Az a sok irás és szóbeli elismerés, mellyel lapunk irányába a közönség legszélesebb rétegeiből részesült bizonyítja leginkább, hogy megtaláltuk az utat a közönség lelkehez, hogy hivatásunknak lelkiismeretesen és híven megfeleltünk, de felment bennünket egyszersmind az alól, hogy hangzatos frazisekkel kelljen lapunkat a megye közönségének külön pártfogásába is ajánlanunk.

Kitűzött, egyenes utunkon, az igazság és tárgyilagosság ösvényén ezen túl is megmaradunk, a székelység minden ügyét ezentúl is megerőltetve felkaroljuk és hiszünk, hogy ezzel magunkat a közönség szives támogatására a jövőben is érdemessé tesszük. Előfizetési áraink lapunk homlokzatán olvashatók.

— **Hozzászólás egy paktumhírhoz.** Közelebbi napokban elterjedt a híre, hogy én a vármegyei béke érdekében ismét hajlandó vagyok visszalépni a főjegyzőségre való pályázatomtól. Minden jóakarómnak és pártfogómnak felvilágosítása végett kijelentem, hogy senkivel szemben és senki javára azt a visszalépést meg nem teszem. Sohase mondhatja el rólam senki, hogy én ezért az állásért csak egy korteskedő szóval is tülekedtem volna. A főispán ur Öméltségének bizalma a megyei közvélemény megnyugvása mellett, önként támadt jóakarattal s részemről sohase kérve, helyezett engem előtérbe, honnan most már büszkeségem, önérzetem, s becsületem igazságom megszégyenítése nélkül vissza nem vonulhatok.

Hatalmi szándékaim nem voltak, a vármegye közvéleményének kialakulását csendes szemlélettel kísértem s amellet a mostani ideges időkben ezer inszINUÁCIÓ s sok idétlen pletyka elnyelésével végeztem az alispáni hivatalnak vezetését, s még azonfelül a főjegyzői munkakör ellátását. A közönség nem érezhette egy pillanattig se, hogy zökkenés lenne a közigazgatás menetében. Ezek folytán jogom van hangosan kérdeznem, hogy mivel zavartam én meg a vármegye békéjét? Es ha nem zavartam, ki és micsoda jögon kívánhatja, hogy a vármegye békéje érdekében félrelálljak? Hát beállhat-e a béke, ha az áll félre, aki azt soha nem zavarta? Megszünhetik-e valami állapot, ha nem ennek az okát küszöbölik ki, hanem valami egyebet?...

Ismét kijelentem tehát az irántam jóakarattal levők tájékoztatására, hogy semmi körülmények közt félre nem állok. Ezzel tartozom magamnak is és tartozom általában a józan, okos felfogásnak. Mert ha két ellenfél egy kerítésen keresztül is hadakozni tud egymással, hát akkor csak még jobban egymásba kapnak, ha a kerítést közből ledöntik. **Dr Pál Árpád**, vármegyei helyettes főjegyző.

— **A székelyek alkotmányának története** című munkáról, mely a Székely-Udvarhely olvasói előtt eléggé ismeretes a Századok márciusi száma,

hazánkban eme legelső rangú történeti folyóirata, H. tollából bő ismeretést és bírálatot közöl. A többi között H. mint szakember a munkáról ezt mondja: Connert derekas munkát végzett. De meg kell vallani szerencsés, tolmácsa megválasztásában is. Balásy Dénes nemes székely szíve egész melegével fogott fordítói feladata megoldásához. Itt-ott kicsengő székely szózással vegyest, de mindig választékos, zamatos nyelven ültette át a tanulmányt a magyar irodalomba. Ezzel az elismeréssel kapcsolatban részünkről igazán örvendünk rajta, hogy a tudományos munka sikeréhez a székelység érdekében lapunk szerkesztője és nyomdája is hozzá járulhatott.

— **A székelyudvarhelyi fogyasztási és értékesítő szövetkezet** mint-hogy a március 25-re összehívott közgyűlése nem volt határozat képes, folyó hó 12-én vasárnap d. e. 10 órára, a vármegyéhez kistermében a már hirdett tárgysorozattal új közgyűlést hívott össze, a melyen a megjelent tagok, tekintet nélkül számukra, határozhatnak. Kéri a tagokat minél teljesebb számban való megjelenésre, mert a részvételesek esetleg arra bírhatja a vezetőséget, hogy ő is visszavonuljon, a mi a szövetkezet feloszlását vonhatja maga után.

— **Tüzeset.** A Solymossy Lajos féle házban lakó Burghardt Gyula asztalos műhelyében tegnap, szombaton a kora reggeli órákban eddig is meretlen okból tűz támadt, mely nemcsak a berendezés nagy részét, de az egész háztetőt is elhamvasztotta. Néhány munkában levő tárgyat és anyagot sikerült ugyan nagynehezen megmenteni, de a szenvedett kár így is elég jelentékeny.

— **Dr Nagy György ügyvédi irodája.** A brassói ügyvédi kamara közöli, hogy Dr Nagy György sepi-szentgyörgyi ügyvédet a kamara területéről történt eltávóvása miatt, a kamara ügyvédi lajstromából törülte; a meg folytatásban levő ügyekre vonatkozó iratát Dr Kupferstich Ármán sepi-szentgyörgyi ügyvédnek adta át, irodáját pedig át helyezte Budapestre József körút 51. szám I. emelet alá.

— **A szathmári házipari kiállítás.** melyet a Lorántffy Zsuzsanna egyesület rendez, mint nekünk írják Erdély és a Székelyföld is jelentékenyen képviselve lesz. Gyarmathy Zsigáné a vezetése alatt dolgozó kalotaszegi asszonyok munkáiból remekszép gyűjteményt küldött. A székelyföldi szöttek és himzések minden árnyalatban érvényre jutnak; a korondi vázak a legfényesebb lakásberendezésnek is méltó kiegészítői lesznek. Városunkból Salamon Kálmán műfaragó küldötte el székely gyermekjátékok gyűjteményét és egyéb művészi faragványait, melyekről legközelebb Nemess Pólka grófnő Kolozsvárról oly nagy elismeréssel emlékezett meg. Örömmel tapasztaljuk, hogy székelyföldi iparunk mindinkább nagyobb tért hódít magának és ha nem állunk meg a feluton, ha itthon is szeretettel megbecsüljük, akkor jelentékeny eredményeket érhetünk e téren, melyet eddig — sajnos — csak kevés figyelemre méltattunk.

— **Az unitáriusok** E. K. Tanácsának március hó 11-én tartott ülésén néhai Ádám Albert keresztúrköri felügyelő gondnok hagyományáról beterjesztett jelentés, mely szerint értékes könyvtárát a székelykeresztúri gimnáziumnak hagyta, kegyeletes érzéssel vétetett tudomásul s a keresztúri gimnázium igazgatósága utasított, hogy kegyeletes jeléül a hagyományozott könyveket lássa el ilyen felirattal bélyegzéssel: „Ádám Albert könyvtára!”

— **Házasság.** Pap Gergely és neje Pap Eszter kedves leánya Erzsike és Novák János kir. törvényszéki irnok e hó 20-án, húsvét másodnapján esküsznek egymásnak örök-

büségét a helybeli református templomban. Az Isten áldását és tartós boldogságot kívánunk a szép frigyhez.

— **Iparos tanoncok jutalmazása.** A közoktatásiügyi miniszter körlevelet intézett az összes tanfelügyelőkhöz, melyben közli amaz iparostanonc iskolák jegyzékét, melyeknek ad arra, hogy a tanulók megjutalmazására nagyobb összeget fordíthassanak. E szerint a helybeli iparostanonciskola, az iskolafelügyelőszolgálat szorgalmas és jó magaviseletével kitünt egy tanulója 100 korona jutalomdíjban részesítendő.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylettől.

127—1908.

Hirdetmény.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület f. hó 16-án, nagycsütörtökön d. e. 8 órától kezdve Székelyudvarhelyt Szabó István ur szombathelyi birtokán

Eke-versenyt

rendez, melynek célja a székelykisgazda részére a legjobb munkát végző eke fajta kiválasztása.

Ezen eke-versenyre az érdeklődő gazdaközönséget tisztelettel meghívjuk.

Székelyudvarhely, 1908 április 10.

Az elnökség.

Nyilt-tér.*

Tekintetes

Szabady Tivadar főszolgabíró urnak Oklánd.

Főszolgabíró ur megbízása folytán Ugron Zoltán fiatalfi nagybirtokos urtól a mai napon magyarázatot kértünk az „Udvarhelyi Híradó”-ban közzétett cikkének a főszolgabírókra vonatkozó azon sértő kifejezéseért: „Nekem keserves volna afféle ügyeket tisztázni, hogy a főszolgabíró a tenyésztetre alkalmatlan bikát egy egész vagy fél kompona turóért bélyegezteti-e be?”

Ugron Zoltán ur azon magyarázatot adta, hogy ő a sérelmezett kijelentést a főszolgabíró urra egyáltalában nem értette, annyival is inkább, mert ő azt Hinléder Fels Ernő képviselő urtól — minden név megjelölése nélkül — hallotta s így is adta közre; ezért tehát felelősséget sem vállal el. Ezzel megbízásunk kielégítést nyervén, az ügyet a magunk részéről befejezettnek nyilvánítjuk.

Székelykeresztúr, 1908. április 1.

Kiváló tisztelettel:

Dr Viola Sándor,
Szilágyi Béla.

Jegyzőkönyv:

Felvetett Oklándon, 1908. április hó 9-én d. e. 10 órakor Szabady Tivadar és dr Hinléder Ernő között felmerült lovagias ügyben.

Jelen vannak:

Szabady Tivadar részéről: Tamás Péter, dr Ferentzy Gábor, dr Hinléder Ernő részéről: Péterffy Albert, dr Papp Ferencz.

Tamás Péter és dr Ferenczy Gábor magyarázatot, esetleg elégtételt kérnek dr Hinléder Ernőtől azon kifejezéseért, hogy Ugron Zoltán mondta az „Udvarhelyi Híradó”-ban megjelent azon kifejezést, „hogy a főszolgabíró a tenyésztetre alkalmatlan bikát egy egész vagy fél kompona turóért bélyegezteti-e be?” s hogy ezen kifejezést Szabady Tivadarral értette-e?

Péterffy Albert és dr Papp Ferencz megbízottjuk nevében kijelentik, hogy megbízottjuk a következőt mondta: „Jellemző az embernek a közigazgatásról alkotott felfogására nézve az a körülmény, hogy az egyik községben a közbirtokosság egy kompona sajtot szavazott meg a főszolgabíró-

nak, hogy kiselejtezett bikáját, hogy tenyészkepesnek minősítse. Erről jegyzőkönyvet is vettek fel. Ezen kijelentés szerint nem lévén állítva az, hogy a főszolgabíró tudomással bírt volna arról, hogy részére sajt lett megszavazva, sem az, hogy ezen megszavazott sajtot átvette volna: megbízottjuk nevében kijelentik, hogy meggyanúsítani vagy sérteni nem akarta, pusztán egy tényt állított, mely a főszolgabírót nem érinti, nem lévén részese azon tényben.

Szabady Tivadar megbízottja ezen kijelentést és felvilágosítást tudomásul veszik s az ügyet a lovagiasság szabályai szerint elintéztetnek jelentik ki.

Tamás Péter,
Szabady Tivadar megbízottja.

Péter Gyula,
Dr Papp Gyula,
Dr Hinléder Ernő megbízottjai.

Fenti ügygel kapcsolatban, dr Hinléder Fels Ernő orsz. képviselő következő levelet intézte dr Demeter Lőrinc főszolgabíróhoz:

Tisztelt barátom!

Hozzám intézett szives kérdésre tisztelettel értesítelek arról, hogy azon ominozus sajt-históriával, melyet Ugron Zoltán ur cikkében felemlít és melynek nyilvánosságra hozatalát nekem imputálja. Téged érinteni nem akartalak és az nem reád vonatkozik. Az egész eset abban áll, hogy Ugron Zoltán ur előtt a vármegyéről beszélgetve, a következő kijelentést tettem:

„Iellemző az embereknek a közgazgatásról való gondolkodására nézve az, hogy az egyik községben a közbirtokosság a főszolgabírónak egy kompona sajtot szavazott meg azért, hogy kiselejtezett bikájukat tenyészkepesnek nyilvánítsa és erről birtokossági jegyzőkönyvet vettek fel. Ezen esetet Lókodból hallottam. Miután arról szó sem volt, hogy a megszavazott sajtot az illető főszolgabíró átvette, avagy sem, sőt arról sem, hogy a főszolgabírónak erről tudomása volt-e avagy sem, ennélfogva ezen kijelentés által egyik főszolgabíró sincs meggyanúsítva. És mindez egyébként bizalmas beszélgetés közben jött szóba. Őszinte tisztelettel készsége hived:

Dr Hinléder Ernő.

* E rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Kiadja: Betegh Pál újsákiadó intézete.

Uj magyar lemezek! Legujabb Scala felvételek!

Grammofon hanglemezek kicserélése!

Bármely gyártmányu kemény gummi lemezt, a „Columbia“ kivételével teljes eladási értékben visszavesz — három uj „Scala“ lemez átvétele és fizetése mellett:

BETEGH PÁL

könyv- és zeneműkereskedése
:: Székelyudvarhely ::

Két oldalas kis lemez 3 K 50 f,
Nagy lemez 6 K -- f.

A „Scala“ lemezek a legjobbak

Firtosváralján
Templom-ujításra
április 21-én d. u 2 órakor
verseny tárgyalás
lesz. Előirányzat 3000 korona.
Bánatpénz 5 százalék. Feltételek a lelkeszi hivatalban.

Kiadó lakás!

Székelyudvarhelyt a **Szent Imre-utca 30. szám** alatt négy szoba, konyha, hozzátartozókkal kiadó. Értekezni ugyanott a boltban lehet.

Betöltendő állások.

Minden ágazatban működő biztosító társaság kerületi képviselőt keres Székelyudvarhelyre, ugyszintén alkalmas utazó ügynököt magas javadalmazással. Ajánlatok: „Vezér-ügynökség Kolozsvár 8. sz. postafiók“ intézendők.

Könnnyü, vidékre alkalmas, bőrtedelekes kocsis, elkölözés miatt, jutányos árban azonnal eladó! Értekezhetni Gáspár József urnál Székelyudvarhely.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítainak **Betegh Pál** könyv-, papír-író-, rajz- és zenemű kereskedeséből Székelyudvarhelyt.

Pénzbeszedő nő

azonnal tartós állást nyer. Hol? Megmondja e lap o kiadóhivatala. o

Sz. 4—1908 kj.

Tölgyfaeladási hirdetés.

Székelyzsombor község tulajdonát képező erdő A. u. o 1 2. 3. és 3—1 oszt. csalo vága 140-13 k holdján elszórtan visszamaradt, kijelölt 463 kbm. mü, és 937 kbm. tűzfara becsült tölgyfát a község házában 1908. április 23 ikán d. e. 10 órakor tartandó zárt írásbeli ajánlatokkal összekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek tövön az erdőben kikiáltási aron felül eladja. Kikiáltási ár 4352 korona. Bánatpénz 10 százalék. Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Részletes becslés, árverési és szerződési feltételek a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál és alóltrótnál megtekinthetők.

Székelyzsombor, 1908 márc. 29

SZITAS JÁNOS
bíró

KIADÓ LAKÁS!

Székelyudvarhelyt, Orbán Antal készruháüzlete és a kir. pénzügyigazgatóság mellett levő emeleti lakás, két utcai és egy udvari szoba, konyha újra átalakítva, f. évi május 1-től kiadó. Értekezni lehet **Gáspár Ferenc** bőrkereskedővel.

Eladó ház!

A Szent Imre-utca 44. sz. alatt egy földszinti 2 külön bejáratu szoba és pince, az emeleten 3 nagy szoba, konyha, előszobából álló lakás, továbbá külön udvaron egy 3 szoba és konyhából álló lakás együttesen eladó **Értekezhetni Gyerkes Mihály,** ig-lani!ó, megbízottal.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

— Könyvkötő tanulnak felvesz egy jóra való fiut azonnal **Betegh Pál** könyvkötő-intézetébe Székelyudvarhelyt.

„Eredeti Singer“ varrógépek

a legkisebbtől a legnagyobbig szabott ár mellett, készpénz vagy részletfizetésre, e megyében kizárólag csak Székelyudvarhelyt **Kossuth-utca 1. sz. alatt** levő „Eredeti Singer“ cég raktárában rendelhetők meg, hol a részletfizetések is teljesítendők. Tehát sem kereskedők, sem más ügynökök valódi Singer féle varrógépeket nem árusíthatnak.

A varrógépek bármikor vételkötözétséggel is kipróbálhatók.

Folyó évi április havában **ingenes műhímzési tanfolyamot** rendezek, a melyre már most felhívom a közönségünk figyelmét. A tanfolyamra jelentkezéseket elfogadok.

Kiváló tisztelettel:

Bokor András,

az „Eredeti Singer“ cég megbízottja.

Szám: 1496—907. kig.

Faeladási hirdetés.

Felsősfalva község (Udvarhely megye) tulajdonát képező, Felsősfalva község határában fekvő, üzemetri megjelölés szerint, 1, 2, 3. részleten 6175 k. hold területen levő, a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. Miniszter ur 58063—907. számú rendeletével eladásra engedélyezett 361 drb tölgy és az összes bükk, fenyő anyag, mely hivatalos becslés szerint 146 m³ tölgymüfát, 37 m³ tölgy tűzfát és 429 m³ bükk müfát és 3862 m³ bükk tűzfát tartalmaz és a melynek kikiáltási ára **Tizenégyezernégyszázötvenhét (14457) korona,** Felsősfalva község házában

1908. évi április hó 30.

napjának d. e. 10 órakor nyilvános szó- és írásbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

Árverési és szerződési feltételek a korondi m. kir. járási erdőgondnokságnál Székelyudvarhelyen és alulírott községi előljárásságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Felsősfalva, 1907. évi december hó 31-én.

Szász Dénes,
körjegyző.

Lukács Ilyés,
k. bíró.

Uj kocsik

szekerek,

gazdasági felszerelések, ekék, eketaligák kaphatók s mindenféle más megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl **Lakatos Mihály** kovácsmester Székelyudvarhelyt, báró Orbán Balázs utca 7 sz. alatt. Készítményeimért teljes felelősséget vállalok.

hazai Képes levelezőlapok, finom levélpapírok dobozokban és doboz nélkül nagy választékban kaphatók

BETEGH PÁL

könyv-, zenemű- és papírkereskedésben Székelyudvarhelyt Névjegyek izléses kivitelben készíttetnek

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziszert, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényéknél, oszónál és meghűléseknél, bedörzsölésével söléskeppen használva

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára-üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest. **Dr Richter** gyógyszerértára az „Arany orszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. — Mindennapi szétküldés.